

ภาวะผู้นำกับการสร้างสันติภาพโลก Leadership and Creating World Peace

ทิพศุภาวรรณ สิบลหว่า

Thipsuphawan Sibhwa

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: thipsuphawan2003@gmail.com

Received 20/02/2024 | Revised 23/03/2024 | Accepted 23/03/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับการสร้างสันติภาพโลก เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงมีการเกิดผลกระทบต่อสังคมมนุษย์โดยเฉพาะผู้นำที่มุ่งเน้นการสร้างสันติภาพ และต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำที่มีผลกระทบต่อด้านสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะมากขึ้น เพราะโลกยุคใหม่มีหลายปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงที่เป็นปัญหาความไม่สงบ ความขัดแย้ง และความรุนแรง ความรู้และคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาผู้นำในการสร้างสันติภาพ และการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่น เพื่อยอมรับในตัวผู้นำ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การสร้างสันติภาพโลก

Abstract

This academic article aims to study leadership and creating world peace. As the world enters the era of globalization of change, it has an impact on human society, especially leaders who focus on creating peace and must pay more attention to leadership that has an impact on social aspects and human behavior. Because the modern world has many factors that create a high risk of unrest, conflict, and violence. Knowledge and morality are therefore important factors that must be used to develop leaders in building peace and confidence in order to be accepted by leaders.

Keywords: Leadership; Creating world peace

บทนำ

ยุทธศาสตร์ในการสร้างสันติภาพโลก ผู้นำควรสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้นำด้วยกันเอง ให้มากขึ้น ให้ความเคารพและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่หวาดระแวงมีความเป็นมิตรไมตรีต่อกัน ในยุคปัจจุบันนี้ผู้นำควรร่วมมือกันสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นทั่วโลก ตระหนักถึงความสำคัญ เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและการบริหารงานต่าง ๆ งดใช้ความรุนแรง ยอมรับในวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา รวมถึงการไม่แบ่งแยกชนชั้นหรือลำเอียง และมีความยุติธรรม ในการสร้างสันติภาพ ต้องพยายามร่วมกันป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น แต่ถ้าหากเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้วก็ต้องพยายามร่วมกันแก้ไข ประนีประนอม และหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อจัดการแบ่งแยก ความไม่ยุติธรรม การกดขี่ทางการเมือง และเศรษฐกิจ เพราะสิ่งดังกล่าวถือเป็นภูมิปัญญาและการปรับตัวของผู้นำในสังคมผ่านการอยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย การอดทนอดกลั้น รวมถึงการเรียนรู้ระหว่างกันเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ความหมายของภาวะผู้นำ

มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อธิบายความหมายของภาวะผู้นำไว้มากมายหลายความคิด ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งสิ้น แต่มีที่น่าสนใจดังนี้

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง สัมพันธภาพในเรื่องของการใช้อิทธิพลที่มีต่อกันและกัน ระหว่างผู้นำกับผู้ตามที่มุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล (Influence) เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มบุคคล โดยกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม (นิติพล ภูตะโชติ, 2560)

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กรหรือในกลุ่มคนในสถานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (ประสาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล, 2540, 83)

Robbins กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม มีความสามารถในการใช้อิทธิพลโน้มน้าวบุคคลคนอื่น สามารถควบคุมผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ (Certo, 1992)

Pratummapidok ได้ให้ความหมายของ “ผู้นำ” ว่าค่อนข้างจะชัดเจนในตัวเองก็คือ เป็นคนที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายต่าง ๆ หรือเป็นบุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตามหรือทำการร่วมมือกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดีสู่จุดมุ่งหมายที่ติดตามโดยถูกต้องตามทำนองครองธรรม (Pratummapidok, 1997, p.5)

กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการนำ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำ ภาวะผู้นำได้รับความสนใจ และมีการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว เพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำ หรือมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2558)

Dubrin ให้ความหมายของ “ภาวะผู้นำ” ไว้ว่า คือความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น และทำให้เกิดการสนับสนุนระหว่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Dubrin, 1998, p.2)

พยอม วงศ์สารศรี กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้นำ) ใช้อิทธิพลและอำนาจของตนกระตุ้นชี้แนะให้บุคคลอื่น (ผู้ตาม) มีความกระตือรือร้น เต็มใจทำในสิ่งที่เขาต้องการ โดยมีเป้าหมายขององค์การเป็นจุดหมายปลายทาง (พยอม วงศ์สารศรี, 2534, 196)

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า ภาวะผู้นำหมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ใช่การยอมจำนนและการบังคับ ซึ่งต้องมีลักษณะเป็นการยอมรับซึ่งกันและกัน (Reciprocal) ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม บุคคลในระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความต้องการการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างและการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่การรักษาสถานภาพเดิม (Status Quo) ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการผู้นำไม่ได้เป็นผู้กำหนด แต่เป็นที่วัตถุประสงค์กำหนดร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม อันจะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวบุคคลให้มุ่งไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการอย่างแท้จริง (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2560)

Bass (1981) ได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำ ตามที่มีผู้ให้ไว้และได้จำแนกความหมายของภาวะผู้นำ ออกเป็น 11 กลุ่ม คือ

1. ภาวะผู้นำในฐานะที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม (Group Process) ภาวะผู้นำเป็นแบบผลของการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่ม
2. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำเป็นการผสมผสานคุณลักษณะต่าง ๆ (Traits) ที่ช่วยให้สามารถจูงใจบุคคลอื่นให้ปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
3. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม (Compliance) ภาวะผู้นำที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มทำตามผู้นำที่ต้องการ
4. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพล เป็นการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นไปตามความสมัครใจมิใช่การขู่ข่ม บังคับ
5. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นพฤติกรรม ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม สั่งการกิจกรรมของกลุ่ม
6. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ (Persuasion) ภาวะผู้นำเป็นศิลปะในการเกลี้ยกล่อม จูงใจ หรือตลใจ สมาชิกของกลุ่มให้ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการจูงใจให้บุคคลอื่นทำตามมิใช่การบังคับขู่ข่ม หรือใช้อำนาจ
7. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ของอำนาจ (Power Relation) ภาวะผู้นำเป็นความแตกต่างระหว่างอำนาจของผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำยอมใช้อำนาจทางหนึ่งทางใดให้ผู้ตามปฏิบัติตาม
8. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย ตามแนวคิดนี้ ภาวะผู้นำเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม
9. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ ภาวะผู้นำเป็นผลของการกระทำของกลุ่มซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตามด้วยกัน
10. ภาวะผู้นำที่เป็นความแตกต่างของบทบาท บทบาทของผู้นำแตกต่างจากบทบาทของผู้นำ บทบาทของภาวะผู้นำเป็นการประสานสัมพันธ์บทบาทต่าง ๆ ในกลุ่มและควบคุมชี้แจงกิจกรรมของกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมาย
11. ภาวะผู้นำในฐานะที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำทำหน้าที่กำหนดขอบข่ายและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กำหนดช่องทางและเครือข่ายของการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนกระบวนการของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น มีความสามารถในการโน้มน้าวใจบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานตามที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยที่มิใช่การบังคับขู่เข็ญให้ทำ และยังสามารถเป็นผู้ประสานให้คนทั้งหลายสามารถทำงานร่วมกันจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้

คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

Bazerman, M. H., & Gino F. (2012) ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำใดมีภาวะผู้นำหรือไม่ ได้แก่

1. ผู้นำเป็นกระบวนการ
2. มีระดับความถูกต้องของการใช้อิทธิพล
3. มีความสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพล ที่ผู้นำพยายามจะมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรมปฏิบัติตามความต้องการโดยมีจุดมุ่งหมายขององค์การเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีการกระทำใด ๆ เป็นกระบวนการ (Process) ให้เกิดอิทธิพลต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้นำทางจากการแต่งตั้ง เช่น ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ อาจจะมีภาวะหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามีลักษณะทั้ง 3 ประการหรือไม่ ในทางตรงข้ามผู้ที่แสดงภาวะผู้นำอาจจะเป็นผู้นำที่เป็นแบบทางการ แต่มีองค์ประกอบ 3 ประการนั้น

2. ภาวะผู้นำนอกจากเป็นกระบวนการแล้ว ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ผู้นำใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ด้วยว่าไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่เข็ญ หรือบีบบังคับให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นการเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นำมีภาวะผู้นำได้

3. ภาวะผู้นำจะถูกอ้างถึงเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม หรือองค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้นถ้าหากผู้นำไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวได้ ก็ย่อมหมายถึงว่าผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำหรือไม่มีความสามารถในการนำนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของภาวะผู้นำที่มีความสำคัญและมักพบบ่อย ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์และความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความเจริญรุ่งเรืองในองค์กรหรือสังคม
2. การสื่อสาร สามารถสื่อสารอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวคิดกับผู้อื่น
3. ความเป็นผู้แนะนำ สามารถให้คำแนะนำและกำลังใจให้แก่ผู้อื่นเพื่อสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่น
4. การเป็นตัวอย่าง สามารถแสดงพฤติกรรมและค่านิยมที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้ในองค์กรหรือชุมชน
5. ความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย
6. การเป็นผู้นำเชื่อถือ การปฏิบัติตามคำพูดและทำตามคำสัญญาเพื่อสร้างความเชื่อถือและความน่าเชื่อถือ

7. การบริหารจัดการ มีความสามารถในการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กรหรือสังคม

8. การทำงานร่วมกัน สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นได้

ภาวะผู้นำที่มีลักษณะเหล่านี้มักจะมีผลกระทบที่สำคัญในการสร้างสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองในองค์กรและสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

ความหมายของสันติภาพ

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของสันติภาพไว้ ดังนี้

สันติภาพ คือ ความร่มเย็น ความรู้สึกที่ว่าผู้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างไม่หวาดระแวงมีความมิตรไมตรีต่อกัน ความเกลียดชังให้ผลเป็นทุกข์ ความรักให้ผลเป็นสุขเมื่อเราเชื่อว่าสันติภาพเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน อยู่ตรงกลางจิตใจ เราต้องตัดสินใจว่าต้องการให้พื้นที่ข้างในจิตใจของเราเป็นพื้นที่ของความเกลียดชังหรือความรักมนุษยทุกคนน่าจะตัดสินใจเลือกได้ (ผศ.ดร.ณกมล ปุณฺณเขตต์ทิกุล ทุตสันติภาพ, 2555)

สันติภาพ คือ การสร้างค่านิยม มุมมอง พฤติกรรมและแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อปฏิเสธความรุนแรงและความขัดแย้งด้วยการเข้าไปสู่รากเหง้าของสาเหตุเพื่อแก้ปัญหาผ่านการสานเสวนาและสร้างความร่วมมือในรูปแบบของปัจเจกบุคคล กลุ่มองค์กรและรัฐ (United Nations, 1999)

สันติภาพ ตามความหมายทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความสงบสุข เป็นความสงบสุขที่เกิดจากภายในจิตใจของปัจเจกบุคคลก่อน เมื่อตนเองสงบสุข คนรอบข้างตลอดจนถึงสังคมก็จะสงบสุขตามไปด้วย ดังนั้น สันติภาพในลักษณะนี้จึงเป็นสันติทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสันติภายนอกจะเกิดขึ้นได้ด้วยสันติภายใน (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์แปล, 2538)

สันติภาพคือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สงบสุข ท่ามกลางความขัดแย้งในสังคม โดยทุกคนในสังคมจะต้องสมานสามัคคีกัน ทุกคนจะต้องพึงระลึกว่าไม่ควรเบียดเบียนคนอื่น และไม่ทำให้คนอื่นในสังคมต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของตนเอง สันติภาพจึงหมายถึง การปรองดองกันในสังคมทุกชนชั้น และควรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ที่สำคัญทุกคนจะต้องมีจิตสำนึก และความรู้สึกที่ เอื้อเพื่อ อภัย และ อดทน ด้วยสังคมถึงจะสงบสุขและเกิดสันติภาพอย่างแท้จริง (सरค์ สุวรรณ, 2560)

สันติภาพ หมายถึง สภาพสังคมอันเป็นอุดมคติซึ่งมนุษย์ไม่กระทำความรุนแรงต่อตนเอง ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสิ่งมีชีวิตและต่อธรรมชาติแวดล้อม สันติภาพเป็นทั้งเป้าหมาย ตัวบ่งชี้สภาพปัญหา และกระบวนการแก้ไขความขัดแย้ง (Areeya, 2003)

GUZMAN ได้อธิบายเกี่ยวกับปรัชญาสันติภาพไว้ว่า “สันติภาพนั้นเกิดจากการตื่นตัวของผู้คนในแต่ละชุมชนที่จะสร้างสังคมแห่งสันติสุขในบริบทของแต่ละชุมชนเอง” ในภาษาสเปน คำว่า สันติภาพ (Paz) สามารถใช้ในรูปแบบของพหูพจน์ได้เพราะฉะนั้นความหมาย ของคำว่า “Paces” นั้นคือความหลากหลายของสันติภาพ สันติภาพในหลากหลายบริบท และรูปแบบของสันติภาพที่สร้างขึ้นและดำรงอยู่โดยผู้คนในแต่ละกลุ่มชน หลักความคิดทางสันติศึกษาเหล่านี้ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพในการสร้างสรรค์และทำลายทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติทางสันติวิธีที่สร้างสรรค์จะช่วยนำพาให้มนุษย์คิดและ

ทำในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวและคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นก็จะส่งผลให้มีวิวัฒนาการของสันติวัฒนธรรมขึ้นในสังคมมนุษย์ (GUZMAN, 2001 : 11)

สันติภาพ หมายถึง สภาวะแห่งความสันติหรือไม่มีการโต้เถียงอย่างรุนแรงกันเกิดขึ้น “สันติภาพ” คือการยุติแห่งความขัดแย้งอย่างใช้ความรุนแรง สันติภาพ อาจหมายถึงสถานะแห่งความสงบหรือความสุข สันติภาพเป็นความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีความเคารพ ความยุติธรรมและความหวังดี ความเข้าใจในสันติภาพสามารถนำมาใช้ในผู้คน ๆ ใดคนหนึ่งได้เช่นเดียวกัน ในกรณีที่มีผู้หนึ่งไม่ขัดแย้งกับจิตใจของตนเอง (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2546, 36)

กล่าวโดยสรุป สันติภาพ หมายถึง ความสงบ ภาวะที่ปราศจากความขัดแย้ง การพุดคุยกันหันหน้าเข้าหากันเมื่อมีปัญหา หรือมีข้อโต้แย้งใด ๆ ก็พุดคุยกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหา และสร้างข้อตกลงร่วมกัน และต้องไม่มองผลประโยชน์ของตนเองมากเกินไป ต้องรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือบุคคลอื่น รวมไปถึงการเคารพความแตกต่างของบุคคลอื่นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพโลก

ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศกล่าวถึงแนวคิดของสันติภาพโลกไว้ ดังนี้

สันติภาพของโลกที่แท้จริงต้องขับเคลื่อนด้วยความรัก (Love in Action) มิใช่ความเกลียดหรือความโกรธ ถือเป็นการต่อสู้เชิงจิตวิญญาณ โดยทุกการกระทำเพื่อสันติภาพ จะต้องเป็นการปฏิบัติที่ไร้ความรุนแรงที่ไม่มีวิธีหรือรูปแบบที่ตายตัว แต่ต้องอาศัยความตื่นตัวและความสร้างสรรค์ก็จะรู้เองว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำและมีความกล้าหาญพอที่จะท้าทายกับความรุนแรงด้วยแรงขับเคลื่อนของความรัก และปฏิเสธการใช้ความรุนแรงโดยเด็ดขาดนั่นเอง (Thich Nhat Hanh, 1993)

ในกระบวนการ สร้างสันติภาพนี้ มีขั้นตอน 3 ประการ คือ ก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น เราต้องพยายามป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว เราต้องพยายามร่วมกันแก้ไข และ ภายหลังที่ความขัดแย้งสิ้นสุดลงแล้วเราจำเป็นต้องรักษาเยียวยา และประนีประนอมกัน (พระเทพโสภณ, 2545)

สันติภาพ เป็นสิ่งที่ทุกคนใฝ่หาต้องการได้รับการยอมรับในเรื่อง ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ต้องการให้เรื่องเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองและให้ความเคารพ ไม่มีการประทุรร้ายต่อกันทั้งการคิด การพุด และการแสดงออก สันติภาพจะเกิดขึ้น หากทุกคนไม่แบ่งแยกเป็นพวกเพื่อแข่งขันกัน มีความไว้วางใจกัน มีแต่ความจริงใจ เมตตารักใคร่กัน เพื่อให้เกิดความเคารพชีวิตและศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือลำเอียง เพื่อขจัดการแบ่งแยก ความไม่ยุติธรรม และการกดขี่ทางการเมืองและเศรษฐกิจต่างรับฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกัน เคารพเสรีภาพในการแสดงออก และยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกันและกัน และสงวนรักษาผืนโลก ผักดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบและเคารพต่อทุกชีวิตในโลก เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติบนผืนโลก (พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, 2564 : 5)

สันติภาพ เป็นเรื่องของมนุษย์ผู้มีปัญญาที่ต้องการใช้เหตุผลเข้าแก้ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้ง ทั้งในระดับปัจเจกชนด้วยกันหรือในระดับรัฐกับรัฐ แนวทางการสร้างสันติภาพที่พระพุทธศาสนามอบแก่ชาวโลกคือกระบวนการที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ ศีล อันได้แก่การควบคุมพฤติกรรมตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งกายและวาจาสมาธิคือการฝึกจิตให้ได้พบกับความสุขขั้นสูงคือฌานสุขอันเป็นสันติภาพภายใน และสุดท้ายได้แก่ปัญญา คือการฝึกเจริญปัญญาเพื่อรู้และเข้าใจตามความเป็นจริงว่า ชีวิตมนุษย์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันดังนั้น จึงควรอยู่ร่วมกันด้วยเมตตาและความเอื้ออาทรต่อกัน (ชัชวาลย์ ชิงชัย, 2562)

สันติภาพเกิดขึ้นได้จาก การคิด และการกระทำของมนุษย์ เพราะมนุษย์มักจะคิดถึงตัวเองก่อน ผู้อื่นเสมอ การคิดถึงแต่ตนเองทำให้มนุษย์เกิดความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เมื่อคนเดือดร้อน ก็ทำให้เกิดความไม่สงบ เมื่อเกิดความไม่สงบ คนจะไม่มีความสุข เมื่อไม่มีความสุขและไม่มีความสงบ ก็ไม่มีสันติภาพ ดังนั้น ต้องตั้งใจและปลูกฝังให้มนุษย์คิดถึงคนอื่นก่อนตนเอง เมื่อจะทำอะไร ให้คิดว่า จะเกิดผลกระทบต่อคนอื่นหรือไม่อย่างไร ถ้าทำแล้วคนอื่นไม่เดือดร้อน และคนอื่นพอใจ จึงควรทำ ดังนี้แล้ว ทุกคนจะมีความสุขและอยู่กันอย่างสงบ เมื่อสังคมสงบสุข สังคมนั้นก็จะเกิดสันติภาพ (จารึก อยุธยาวงศ์ ทุตสันติภาพ, 2555)

การศึกษาสันติภาพเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น (Education for peace) การศึกษาแบบนี้ นักวิชาการบางท่านเรียกว่า สันติศึกษา วัตถุประสงค์ในการศึกษาในแบบนี้ คือ การปลูกฝังทัศนคติใฝ่สันติ ให้แก่ผู้ศึกษา หรืออย่างน้อยมีสมมติฐานว่า เมื่อผู้ศึกษาทราบถึงปัญหาและวิธีการสร้างความรุนแรงแล้ว จะนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการสร้างสันติภาพ และให้ผู้ศึกษามีใจรักสันติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และไม่ใช้ความรุนแรงในกาแก้ปัญหา ดังนั้นการศึกษาเรื่องสันติภาพในแบบที่เรียกว่า สันติศึกษา จึงไม่ได้เป็นเพียงการเรียนรู้เรื่องสันติภาพเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะใช้สันติวิธีด้วย (รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์, 2532 : 4-9)

เงื่อนไขสำคัญของการสร้างสันติภาพของโลก คือ มนุษย์ต้องมองความเหมือนมากกว่าความต่าง การจะทำเช่นนั้นได้ มนุษย์ทุกคนต้องมีสติ สติจะช่วยให้เราเกิดปัญญา และมีเมตตาต่อกัน ซึ่งเอื้อให้เกิดทางออกโดยสันติวิธี (Pisal Visalo, 2012)

กล่าวโดยสรุป การสร้างสันติภาพโลกเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีประเด็นหลากหลายที่ต้องพิจารณาร่วมกัน เพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจและความสอดคล้องระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ได้ เราสามารถพูดถึงประเด็นร่วมในการสร้างสันติภาพโลกได้ ดังนี้

1. ความเท่าเทียมและความยุติธรรม การสร้างสันติภาพต้องเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมสำหรับทุกคนโดยไม่คำนึงถึงลักษณะชนิต
2. การสร้างความเข้าใจและความเชื่อถือ การสื่อสารและการเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างฐานะของสันติภาพและการร่วมมือกัน
3. การเสริมสร้างทักษะแก้ไขข้อขัดแย้ง การพัฒนาทักษะและเครื่องมือที่ช่วยในการแก้ไขข้อขัดแย้งและการเจรจาสร้างความสามารถในการเสนอและยอมรับการต่อรอง
4. การสนับสนุนการพัฒนา การสร้างสันติภาพต้องมุ่งเน้นการสนับสนุนให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนสามารถมีสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง
5. การทำงานร่วมกันระหว่างประเทศ การสร้างสันติภาพโลกต้องมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของโลก
6. การสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างสันติภาพต้องมุ่งเน้นการสนับสนุนให้การพัฒนาที่มีเป้าหมายในระยะยาวและมีความยั่งยืน เพื่อให้สามารถรับมือกับอุปสรรคและความเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

การเริ่มต้นการสร้างสันติภาพโลกต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างประเทศและภาคเอกชนในการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการสร้างความเข้าใจและความสอดคล้องระหว่างประเทศ

ภาวะผู้นำกับการสร้างสันติภาพโลก

จากปัญหาปัจจุบันนี้ทำให้เห็นว่า “สันติภาพโลก” คือการที่บุคคลที่เป็นผู้นำต้องมีภาวะผู้นำในการสร้างความสามัคคีกัน ถ้าปราศจากความสามัคคีแล้ว ก็เสี่ยงที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้ง มีการใช้ความรุนแรง และจะเกิดเป็นผลกระทบทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นการมี “ภาวะผู้นำ” จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการริเริ่มเพื่อสร้างสันติภาพทั่วโลกและผู้นำที่มีผลต่อสันติภาพโลกมักเป็นผู้นำระดับสูง เช่น ผู้นำระดับประธานาธิบดี หัวหน้ารัฐบาล หรือผู้นำระดับสูงในองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งพวกเขา มีอิทธิพลและอำนาจที่สำคัญในการตัดสินใจและการกระทำที่มีผลต่อสันติภาพระหว่างประเทศและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างชาติ การมีผู้นำที่มีศักยภาพในระดับนี้อาจมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสันติภาพโลกและการสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศได้มากขึ้นในระยะยาว

บทบาทในการสร้างสันติภาพโดยใช้ภาวะผู้นำ สรุปได้เป็นดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจและความเชื่อในกันและกัน ผู้นำควรสร้างพื้นที่ที่สะดวกให้คนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการละเมิดความเชื่อถือ
2. การสนับสนุนการแก้ไขข้อขัดแย้ง ผู้นำต้องเสนอและสนับสนุนกระบวนการแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสุภาพและเต็มเปี่ยมด้วยความเข้าใจ การใช้การสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งและการสื่อสารอย่างชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการนี้
3. การสร้างพื้นที่สำหรับการเจรจา ผู้นำควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเจรจา และการพูดคุยระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้ง การให้ความเข้าใจและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการนี้
4. การสร้างเครื่องมือและกระบวนการที่สามารถแก้ปัญหาได้ ผู้นำควรพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการที่ช่วยในการแก้ไขข้อขัดแย้งและเพิ่มความเข้าใจระหว่างฝ่าย
5. การส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับ ผู้นำควรส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับถึงความแตกต่างของมุมมองและความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ในการสร้างสันติภาพโดยไม่ต้องละเมิดความเท่าเทียมและความยุติธรรม

การสร้างสันติภาพโดยใช้ภาวะผู้นำมักจะต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจถึงภาวะปัญหาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความยุติธรรมในกระบวนการทั้งหมด

บทสรุป

ภาวะผู้นำกับการสร้างสันติภาพ คือการที่ผู้นำต้องรู้จักวิธีการขจัดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างประชาชนกับรัฐ หรือรัฐกับรัฐ บุคคลที่เป็นผู้นำที่ดีก็ต้องควบคู่ไปกับการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสันติภาพต่อผู้ตาม หรือผู้นำด้วยตนเอง ต้องรู้จักเคารพและยอมรับในตัวบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ภาษา ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น รวมไปถึงการไม่แบ่งแยกชนชั้น มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง การยอมรับและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ก็จะนำไปสู่ความรักใคร่ มิตรไมตรีต่อกัน เกิดความสงบ นอกจากนี้การสร้างสันติภาพยังช่วยลดการกีดกันทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2558). *ภาวะผู้นำในองค์กรการ*. พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ.

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. หน้า 144.

จารึก อยะวงค์ ทุตสันติภาพ. (2555). *แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/rOF5Y>.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์แปล. (2538). *พรหมวิหารธรรมเพื่อสันติภาพ*. วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2564. หน้า 1-10.

ชัชวาลย์ ชิงชัย. (2562). *แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพโลก*. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน. หน้า 61.

ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2560). *ภาวะผู้นำในองค์กรการ*. พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ.

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. หน้า 144.

นิติพล ภูตะโชติ. (2560). *ภาวะผู้นำในองค์กรการ*. พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. หน้า 144.

ประสาน หอมพูลและทิพวรรณ หอมพูล. (2540). *ความหมายภาวะผู้นำ*. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ปีที่ 46 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน. หน้า 83.

ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล ทุตสันติภาพ. (2555). *ความหมายของสันติภาพ*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/rOF5Y>.

พยอม วงศ์สารศรี. (2534). *ความหมายของภาวะผู้นำ*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/J8knu>.

พระเทพโสภณ. (2545). *ภาวะผู้นำกับการสร้างสันติภาพโลก*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nan.mcu.ac.th/images/PDF/New/article65.pdf>.

พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. (2564). *แนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพโลก*. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม. หน้า 5-6.

รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์. (2532). *การศึกษาสันติภาพเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/ivk3V>.

สรรงค์ สุวรรณ. (2560). *ความหมายสันติภาพ*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/FOexd>.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2546). *ความหมายของสันติภาพ*. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. ปีที่ 17 ฉบับที่ 32 มกราคม-มิถุนายน 2565. หน้า 102.

Areeya. (2003). *The flower, fruit, and shade of mindfulness is peace*. *Peace Studies Review Journal Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Year 7, Issue 1, January-February. Page 273.

Bass. (1981). *Classify the meaning of leadership*. Retrieved on 10 February 2024. Accessible from : <file:///C:/Users/Thips/Downloads/2.pdf>.

- Bazerman, M. H., & Gino F. (2012). *Leadership characteristics*. Organizational behavior and organizational development. Bangkok: SE-ED Education. Page 145.
- Certo. (1992). *Meaning of leadership*. Retrieved on 10 February 2024. Accessible from. : <https://shorturl.asia/J8knu>.
- Dubrin. (1998). *Meaning of leadership*. Retrieved on 10 February 2024. Accessible from : Meaning and importance of leadership (1).pdf.
- GUZMAN. (2001). *The meaning of peace*. *Sirindhorn Review Journal Mahamakut Buddhist University*. Year 23, Issue 1, January-June. Page 361.
- Pisal Visalo. (2012). *Concepts about creating world peace*. *Peace Studies Review Journal Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Year 7, Issue 1, January-February. Page 269.
- Pratummapidok. (1997). *Definition of leadership*. *Graduate Journal Roi Et Rajabhat University*. Year 7, Issue 2 For the month of February. Page 5.
- Thich Nhat Hanh. (1993). *Concepts about creating world peace*. *Peace Studies Review Journal Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Year 7, Issue 1, January-February. Page 274.
- United Nations. (1999). *Creating a culture of peace*. *Journal of Islamic Studies Prince of Songkla University*. Year 12, Issue 1, January-June 2021. Page 45.